

Elina Arminen ja Merja Sagulin

Pääkirjoitus

Avaimen numerossa 4/2006 kuuluu tämänhetkisen kirjallisuuskeskustelun moniäänisyys. Kirjoitukset nostavat kuitenkin esiin useita yhteisiä aihepiirejä. Teksteissä pohditaan muuttuvia kirjallisuuskäsityksiä ja niiden suhdetta meidän aikamme käsityksiin. Kielen ja kirjallisuuden mahdollisuudet hahmottaa maailmaa näyttävät historiallisina. Huomio kiinnittyy yhtäältä metaforiin aikakausi- ja kulttuurisidonnaisina ajattelutapoina ja toisaalta runokielen kuvallisuuden sisältämään itserefleksiivisyyteen. Keskusteluun nostetaan myös kirjallisuuden kielen vaikeus kuvata kaikkia kokemuksia. *Avaimen* tämänkertaisessa numerossa on kolme artikkelia ja lisäksi katsauksia ja arvosteluja. Teksteissä kriittisilläkin äänenpainoilla on paikkansa – ne haastavat tutkimusta punnitsemaan omia käsitteitään, lähtökohtiaan ja tavoitteitaan.

Liisa Saariluoman artikkeli piirtää laajan aatehistoriallisen kaaren tarkastellessaan, kuinka metaforat ”kone” ja ”organismi” ovat tieteen diskursseissa vuorotelleet valitusajalta meidän aikaamme. Näitä metaforia on käytetty kuvaamaan ihmistä itseään, luontoa ja kulttuuria. Metaforaparin tarkastelun avulla Saariluoma pohtii metaforan merkitystä tieteellisenä ajatusmallina: metaforat esittävät väitteitä siitä, miten jonkin asian tai tapahtuman sisäinen logiikka on ymmärrettävissä. Tarkastelunsa pohjalta hän esittääkin, että eri tieteenalojen kielessä toistuvien metaforien sisältö olisi pyrittävä saattamaan käsitteellisen reflektion ja arvioinnin kohteeksi. Siten voitaisiin myös arvioida niiden pätevyyttä.

Traumakirjallisuus on viimeaikaisessa kirjallisuudentutkimuksessa ollut kasvavan kiinnostuksen kohteena. Siitä on keskusteltu myös *Avaimen* muutamissa aiemmissa numeroissa. Sirkka Knuuttilan artikkeli johdattaa traumakertomusten tutkimuksen keskeisiin kysymyksiin. Hän esittelee traumateorian historiaa, tarkastelee traumaattisen muistin psykologiaa kielen näkökulmasta ja hahmottaa traumakirjallisuuden estetiikkaa lähtökohtanaan Anne Whiteheadin ja Michael Rothbergin näkemykset. Knuuttila tarttuu erityisesti trauman tekstualisoitumisen problematiikkaan: kuinka kielellistä kokemus, jota usein seuraa muistamattomuus ja kielen halvautuminen, ja joka palaa mieleen konkreettisina, visuaalisina kuvina.

